

Innkalling

Utvalg:	Formannskapet
Møtested:	TEAMS
Dato:	15.02.2021
Tid:	Kl. 16:00

Forfall med kortfattet begrunnelse og eventuelle habilitetsspørsmål meldes snarest til møtesekretær på valg@karmoy.kommune.no eller på telefon 52 85 74 21 / 19 / 22.

Varamedlemmer møter kun etter nærmere avtale med sekretariatet.

I forkant av møtet avholdes en orientering om Rogfast v/ Tor Geir Espedal - Statens Vegvesen

Saksliste

Sak nr.	Sakstittel
008/21	Reiselivsplan 2021-2024
009/21	Handlingsplan for folkehelse 2021-2023
010/21	Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)
011/21	Planprogram for kommunedelplan naturmangfold
012/21	Debattheft 2021 - KS spør
013/21	Samlesak for referatsaker
014/21	Samlesak for spørsmål

Kopervik, 09.02.2021

Jarle Nilsen
Ordfører

Sakshandsamar: Camilla Vandvik

Kommunedirektør/rådmann:

Saksnr.	Utval	Møtedato
	Eldrerådet	
008/21	Formannskapet	15.02.2021
002/21	Hovedutvalg oppvekst og kultur	27.01.2021
011/21	Hovedutvalg teknisk og miljø	16.02.2021
	Kommunestyret	
	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	

Reiselivsplan 2021-2024

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Karmøy kommunestyre vedtar den fremlagte reiselivsplan for 2021-2024: «Ansvarlig destinasjonsutvikling: Et godt sted å bo er et godt sted å besøke!».
2. Budsjett og ressurser er allokert hos tiltaksansvarlige. Tiltak som får budsjettmessige konsekvenser vil bli fremmet i budsjettbehandling det aktuelle år.

Hovedutvalg oppvekst og kultur 27.01.2021:

Behandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

HOK- 002/21 Vedtak:

1. Karmøy kommunestyre vedtar den fremlagte reiselivsplan for 2021-2024: «Ansvarlig destinasjonsutvikling: Et godt sted å bo er et godt sted å besøke!».
2. Budsjett og ressurser er allokert hos tiltaksansvarlige. Tiltak som får budsjettmessige konsekvenser vil bli fremmet i budsjettbehandling det aktuelle år.

SAKSFRAMSTILLING

Bakgrunn for saken

Reiselivsplan for Karmøy kommune ligger inne i kommunal planstrategi, og kommunen har arbeidet med reiselivsutvikling siden 1980-årene. Temaplan for reiseliv 2021-2024 er utarbeidet av reiselivsrådgiver i Karmøy kommune i prosess (arbeidsmøter og swot-analyse) sammen med ressurspersoner fra kommunen og fra reiselivsnæring, samarbeidspartnere og næringsforeninger. Kommunens budsjett for funksjon reiseliv er totalt på kr 3 975 000. Av dette er driftsavtaler med private kr 2 740 000.

Saksutredning

Handlingsplanen viser prioriteringer for Karmøy kommune og har primært fokus på reiselivstiltak som skal styrke Karmøys besøksattraktivitet og vertskapsrolle for å fremme stedsutvikling og næringsutvikling. Målsettingen er å utvikle Karmøy som et bærekraftig reisemål; med et variert helårig tilbud av opplevelser som bidrar til levende lokalsamfunn og lokal verdiskaping. Det legges særlig vekt på å fremheve kultur- og naturopplevelser. Karmøy har tre reiselivsfyrtårn som er prioriterte attraksjoner; Avaldsnes, Skudeneshavn og strendene.

Måloppnåelse planperiode 2016-2019:

Formålet med reiselivsarbeidet er å gjøre kommunen til en bedre utviklingspartner, produkteier og vert. Som del av vertsrollen initierer og utvikler kommunen også egne produkter for å formidle verdifulle opplevelser. De viktigste av kommunens oppgaver er å tilrettelegge for videreutvikling av besøksattraktivitet, styrke formidling og tilgjengeliggjøring av våre attraksjoner, og koordinere tilbud i utvikling av Karmøy som reisemål.

De siste årene har det særlig blitt lagt ned arbeid for å implementere Living History som formidlingskonsept for å innfri følgende fokusområder:

- Utvikle posisjon innen kulturturisme
- Helårig formidling
- Opplevelseskonsept
- Attraksjonsutvikling
- Samarbeid

Karmøy har en fantastisk historie og kulisser å spille på og derfor har vi i reiselivsarbeidet søkt kreative måter å gi en interaktiv presentasjon. Reuser og aktivitetshefter er utviklet, det er et pågående arbeid for å utvikle guider i roller og med digital formidling i appen Tilbakeblikk.

Det er spennende muligheter i å knytte våre attributter sammen; med digital formidling kan en visualisere historie med et kunstnerisk uttrykk ute i naturlandskapet. Her er Rabinowitzplassen på Åkrasanden et godt eksempel; hvor kommunen sammen med Friluftsrådet, næringsforeningen og lokale ressurser gjør årlig arbeid for å miljøsertifiseres Blått Flagg. I forlengelse av dette ble det anlagt en Rabinowitzplass; for både å hedre hans arbeid for allmannarett og som del av krigshistorien vår. Her kan en sitte og reflektere, nyte utsikten og det fantastiske glasskunstverket TID, og se en scene utfolde seg der Rabinowitz minnes livet med appen Tilbakeblikk.

Konseptutvikling av interaktiv historiefortelling er resultat av samskapende prosesser med manusforfattere, skuespillere, filmprodusenter og andre ressurspersoner i kulturlivet og aktører lokalt. Statistikk viser gode tall for nedlasting av appen og de guidede historievandringene trekker publikummere fra fjern og nær.

I tillegg til å bygge videre opp om kulturturisme og Living History vil det i neste planperiode gjøres flere tiltak for å innfri den økende aktivitetsturismen.

I **handlingsplan 2016-19** ble følgende tiltaksområder prioritert for utvikling av Karmøy som attraktivt reisemål:

Tiltak 1: Implementering av «Living history» formidlingskonsept

Delmål innfridd:

- a) Et teaterbasert formidlingskonsept bestående av et faghistorisk riktig manus som gir grunnlag for improvisasjon i de ulike rollene.
- b) Utviklet rollekarakterer for historiske Avaldsnes og Gamle Skudeneshavn.
- c) Gjennomført formidlingskurs med opplæring i historie og teaterteknikker.
- d) Opprettet ressursbank av skuespillere som historieformidlere.

Historiske vandringer med teatervri:

Guider i roller som vikinger i tillegg til åpen vikinggård med aktiviteter på Avaldsnes.

Utviklet manus for pilegrim, volve og Odin.

Guider i roller på byvandring gjennom gamle Skudeneshavn, nye roller i utvikling hvert år og ressursbank av skuespillere og kostymer.

e) Utviklet og lansert Appen «Tilbakeblikk»/«Time Travel» med tidsreiser i Karmøy som et digitalt formidlingskonsept.

Tiltak 2: Markedsføring og informasjon

Profilering av hva Karmøy har å tilby av ulike aktiviteter og opplevelser: Videreformidlet i nettverk og kanaler, visitkarmoy.no, Karmøybrosjyren, opprettet facebookprofil for Opplev Karmøy (norsk) og instagramprofil @visitkarmoy (engelsk) for promotering i sosiale medier.

Nettverksbygging på arenaer for reiseliv og samarbeid i fora som Destinasjon Haugesund og Haugalandet, Nordsjøvegen, Norsk kulturforum, kystpilegrimsleia. Erfaringsdeling både ift Living History som formidlingskonsept og app-utvikling. Reiselivsrådgiver har vært bidragsyter på to konferanser med tema formidling, i regi av Norsk kulturforum og kulturdepartement i Litauen (EØS-konferanse).

Tiltak for formidling av attraksjoner, historie og kulturminner: Utarbeidet skiltet kultur- og natursti i Visnes Gruveområde, oversettelser på museene og audioguider på flere språk, flerspråklig informasjon i brosjyrer, nettsider, skilt/kulturminner, kartmaterieil.

Tiltak 3: Skape møteplasser

Tilrettelagt samarbeidsfora/møteplasser for reiselivsutvikling.

Omsøkt prosjekt «Samarbeid naturbaserte opplevelser & bærekraftig reiseliv» med målsetting om å utvikle helhetlige opplevelsesprodukter som inkluderer lokalmat, kulturhistorie og naturaktiviteter. Ikke innvilget fylkesmidler, prosjekt lagt på is.

Prosjektgruppe for næringsutvikling er nedsatt som et forum for kommunalt langsiktig utviklingsarbeid for Skudeneshavn. En tverretattlig gruppe skal arbeide videre med utfordringer og muligheter som er synliggjort gjennom kommunens planer og aktuelle problemstillinger. Dette i samarbeid med aktører lokalt.

Tiltak 4: Naturbaserte opplevelser

Tilrettelagt infrastruktur som fremmer fysisk aktivitet og naturopplevelser.

Årlig miljøsertifisering Blått Flagg på Åkrasanden. Arrangert miljølæringsaktiviteter og vandringer med tema som fugl, flora, historie, nyttevekster, familiedag-arrangement med aktiviteter.

Etablert Rabinowitzplassen på Åkrasanden, med tilrettelagt platting, kunstverket TID, skilt som del av natur- og kulturstien, digital formidling av Rabinowitz i appen Tilbakeblikk.

Etablert sykkel-rundturen «Karmøyrunden». Omlegging av den internasjonale sykkelruta North Sea Cycle Route, skiltet med alternativ trase tur/retur.

Tiltak 5: Videreutvikle «Det gode vertskap»

Fokus på det gode vertskap i alle ledd: Gode vertskapstjenester med informasjonstilbud både digitalt (nett, sosiale medier, app) og fysisk (turistkontor, skilt, karter, rebus, brosjyrer), tilrettelagt utleie for naturbaserte opplevelser (sykkel og båt på Skudeneshavn turistkontor).

Årlig vertskapskurs for turistverter på turistkontorene på Haugalandet og lokalt vertskap: Organisert befarang hos reiselivstilbydere og attraksjoner i kommunen samt gjennomgang av produkter og informasjon.

Kartleggingsverktøy; med besøksstatistikk og gjesteundersøkelser i Skudeneshavn og telleapparat ute i Avaldsnesområdet og i Gamle Skudeneshavn, Åkrasanden og turområder, gir viktig data som grunnlag for riktig prioritering. Til eksempel viste teller i gamlebyen mest aktivitet lørdager om sommeren, dermed bestemte Skudeneshavn museum å holde åpent (tidligere lørdagsstengt på grunnlag av antakelse om lite folk).

Reiselivsplan 2021-2024

Reiselivsplan for Karmøy kommune omhandler ansvarlig destinasjonsutvikling: Våre strategiske fortrinn, natur og kulturarven, er viktige ressurser og fellesgoder som reiselivet både drar nytte av og har et ansvar for å ta vare på.

Formålet om å utvikle Karmøy som et bærekraftig reisemål med et variert tilbud av unike opplevelser gjennom hele året skal realiseres ved følgende satsningsområder:

- Attraksjonsutvikling
- Digital formidling
 - Godt vertskap i alle ledd
 - Naturbaserte opplevelser
 - Samarbeid og samskaping

Kvalitet i opplevelsene gir effekt i godt omdømme, økt besøk, gjenbesøk, og lengre besøkstid.

Reiselivsplan for Karmøy kommune 2021-2024 ligger som vedlegg.

Vedlagt ligger også samlet swot-analyse over Karmøy som reisemål, gjennomført høst 2020.

Rådmannens kommentarer:

Reiseliv er den raskest voksende næringen i verden. Flere reisende byr på enorme muligheter for norsk reiseliv, som er i ferd med å ta en stadig større del av den internasjonale turistveksten. Det innebærer imidlertid også en forpliktelse til å ta vare på natur og kulturverdiene våre. Temaplan reiseliv støtter opp om den planlagte kommuneplanens samfunnsdel med forankring i FNs bærekraftsmål. Dette er viktige mål og grunnpremiss for Karmøy kommune sin rolle som samfunnsaktør- og utvikler, og derav planarbeid for fremtiden.

Covid-19 har hatt stor innvirkning på reiselivet, og vil påvirke turisme også i fremtiden. Dette, sammen med økt bærekraftfokus, gjør bevisst destinasjonsutvikling stadig viktigere. Et strategisk og målrettet samarbeid må skje innenfor bærekraftige rammer og legge rette for levedyktige lokalsamfunn. Våre innbyggere er også de viktigste ambassadørene for positivt omdømme.

Reiselivsplanen for Karmøy inneholder en rekke tiltak for å styrke og utvikle Karmøys besøksattraktivitet og vertskapsrolle. Levende steder med spennende aktiviteter og tilbud innen kultur, bespisning, uteliv og varehandel vil styrke Karmøys posisjon som reisemål og gjøre kommunen mer attraktiv for potensielle tilflyttere.

Kommunen legger til rette for et bredere reiselivstilbud gjennom å stimulere til innovasjon og tettere samarbeid. Gjennom å forene krefter på tvers av kommuner og næringer og legge til rette for et aktivt kultur- og reiseliv øker kommunen verdiskapningen og attraktiviteten i regionen.

Rådmannens konklusjon:

Reiselivsplan 2021-2024 vedtas slik den foreligger.

Tiltak som får budsjettmessige konsekvenser vil bli fremmet i budsjettbehandling det aktuelle år.

Vedlegg:
Reiselivsplan 2021-2024

Sakshandsamar: Reidun Kathrin Dahl

Kommunedirektør/rådmann:

Saksnr.	Utval	Møtedato
002/21	Eldrerådet	19.01.2021
009/21	Formannskapet	15.02.2021
001/21	Hovedutvalg administrasjon	20.01.2021
002/21	Hovedutvalg helse og omsorg	20.01.2021
003/21	Hovedutvalg oppvekst og kultur	27.01.2021
009/21	Hovedutvalg teknisk og miljø	16.02.2021
003/21	Karmøy ungdomsråd	02.02.2021
	Kommunestyret	
002/21	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	19.01.2021

Handlingsplan for folkehelse 2021-2023

Rådmannens forslag til vedtak:

Karmøy kommunestyre tar «Handlingsplan for folkehelse 2021-2023» til orientering.

Eldrerådet 19.01.2021:

Behandling:

Eldrerådet støtter enstemmig innstillingen.

ELD- 002/21 Vedtak:

Rådmannens forslag til vedtak:

Karmøy kommunestyre tar «Handlingsplan for folkehelse 2021-2023» til orientering.

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne 19.01.2021:

Behandling:

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne støtter enstemmig innstillingen.

RFM- 002/21 Vedtak:

Rådmannens forslag til vedtak:

Karmøy kommunestyre tar «Handlingsplan for folkehelse 2021-2023» til orientering.

Hovedutvalg helse og omsorg 20.01.2021:

Behandling:

Hukommelsesteam, foreslått av Lillian Levik Løndalen, Karmøylista
Forslag fremmes av Lillian Levik Løndalen på vegne av Karmøylista.

Folkehelseplan Side 18. Foreslår et nytt punkt i skjema:

Tiltak: Hukommelsesteam og besøksvenn. Fremdrift: pågående/midlertidig redusert. Videreføre og utvikle som følge av økende forekomst av demens. Ansvar: Sektor forvaltning helse og omsorg.

Levik Løndalen (KL) fremmet sitt forslag.

Innstilling vedtatt med 6 stemmer mot 3 stemmer for forslaget fremsatt av Levik Løndalen (KL 2, H 1).

HHO- 002/21 Vedtak:

Karmøy kommunestyre tar «Handlingsplan for folkehelse 2021-2023» til orientering.

Hovedutvalg administrasjon 20.01.2021:

Behandling:

Levinsen (SV) foreslo følgende:

Mål/Tiltak i Handlingsplanen for Folkehelse: Målsetting om at familier, spesielt barn som pårørende har et lavterskeltilbud som kan gi dem hjelp i akutte vanskelige perioder i livet, der noen er alvorlig syk, eller i forbindelse med dødsfall i nære relasjoner. Dette gjøres i samarbeid med skoler, barnehager og kommunens samarbeidspartnere innenfor profesjonelle lavterskeltilbud som Kreftomsorg Rogaland kan gi familiene.

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

Levinsens forslag ble ikke realitetsbehandlet.

HUA- 001/21 Vedtak:

Karmøy kommunestyre tar «Handlingsplan for folkehelse 2021-2023» til orientering.

Hovedutvalg oppvekst og kultur 27.01.2021:

Behandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

HOK- 003/21 Vedtak:

Karmøy kommunestyre tar «Handlingsplan for folkehelse 2021-2023» til orientering.

Karmøy ungdomsråd 02.02.2021:

Behandling:

Innstilling enstemmig vedtatt.

KUR- 003/21 Vedtak:

Saksutredning

Bakgrunn for saken

I dette saksfremlegget presenteres folkehelsebegrepet, samt påvirkningsfaktorer for helse. Videre kommer en forklaring på hvordan kommunene arbeider systematisk med folkehelsearbeid knyttet opp mot folkehelseloven. Deretter følger syv sentrale prinsipper i det nasjonale folkehelsearbeidet. Til slutt gjennomgås innholdet i "Handlingsplan for folkehelse 2021-2023".

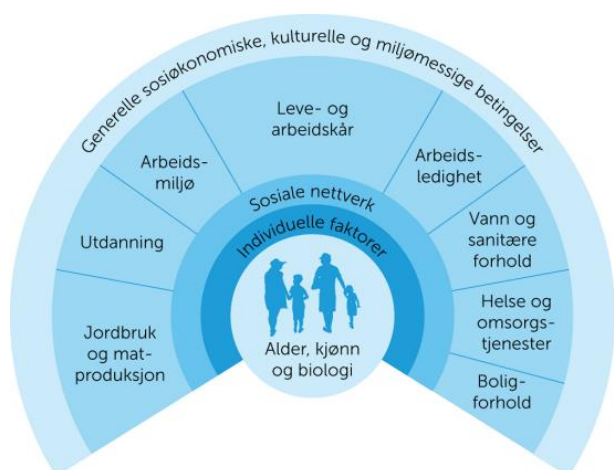
Folkehelse er et bredt og komplekst felt, og det finnes mange tanker om hva folkehelsearbeidet går ut på. Derfor er det viktig å ha med seg nasjonale og regionale føringer, samt sentrale prinsipper i det kommunale folkehelsearbeidet.

Definisjon av folkehelsebegrepet

I følge folkehelseloven (LOV-2011-06-24-29) er folkehelse «befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning» (§3 bokstav a). Formålet med folkehelseloven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller. Loven er sektor- og etatsovergripende og gir statlige myndigheter, fylkeskommune og kommune ansvar for folkehelsearbeidet. Bestemmelsene i folkehelseloven er tett koblet mot plan- og bygningsloven. Dette er fordi plan- og bygningsloven legger føringer for forhold der menneskene lever og bor.

God helse skapes der vi lever våre liv; hjemme, på jobb, i barnehage, på skolen, i lag og foreninger og i nærmiljøet. Hver innbygger har selv ansvaret for egen helse, men samfunnet skal legge til rette for gode betingelser. Det skal være enkelt å ta gode valg. Det må altså være en balanse mellom fellesskapets ansvar og den enkeltes ansvar for helse.

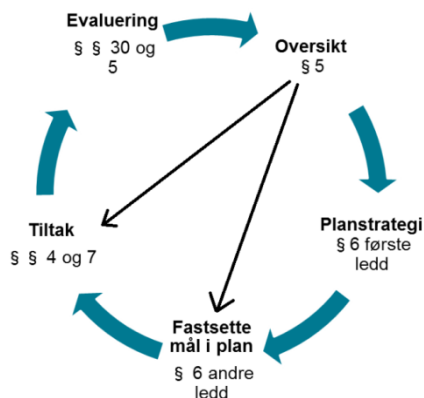
Påvirkningsfaktorene for helse er mangfoldige og overlappende, og kan virke positivt eller negativt på helsen. Dette er illustrert i Dahlgren og Witehead (1991) sin modell nedenfor.

Hvor god eller dårlig helse et menneske har er et resultat av mer enn gener og personlige valg. Modellen illustrerer hvordan samspillet mellom individuelle faktorer og miljømessige faktorer påvirker helsen til den enkelte. Folkehelsearbeid må foregå på alle nivå og sirkler i modellen, men for kommunen som organisasjon er det særlig viktig å fokusere på leve- og arbeidsvilkår som utdanning, arbeid, boforhold, helsefremmende og forebyggende arbeid, samt helse- og omsorgstjenester.

Det systematiske folkehelsearbeidet

Folkehelsearbeidet skal ifølge loven utføres som en langsiktig og systematisk oppgave. Det systematiske folkehelsearbeidet, og forløpet, er illustrert i figuren som vises under. De ulike paragrafene vil kort forklares.

§5 Oversikt: Kommunen skal ha oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorene i befolkningen, slik at kommunen får et tydelig bilde av hva som er de lokale helseutfordringer i den enkelte kommune. Denne oversikten innebærer at kommunen skal utarbeide et system for løpende oversikt over helsetilstanden i befolkningen og at det hvert 4. år skal utarbeides et skriftlig oversiktsdokument. Dette er ivarettatt i Karmøy kommune jf. sak 119/20 i kommunestyret.

§6 Planstrategi: Oversiktsdokumentet skal inngå som grunnlag for kommunens planstrategi.

§7 Fastsette mål i plan: Kommunen skal i planarbeidet fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som skal gjelde for hele kommunen. Disse skal være egnet til å møte de utfordringene kommunen står overfor. Målsetningen og strategiene som ble utformet er benyttet i "Handlingsplan for folkehelse 2021-2023". I kortversjonen av oversiktsdokumentet (sak 119/20 i kommunestyret) er det utviklet seks strategier/innsatsområder i folkehelsearbeidet for Karmøy kommune.

§§4 og 7 Tiltak: Folkehelseloven pålegger også kommunen å iverksette nødvendige tiltak for å møte utfordringene med de virkemidlene kommunen har. Oversikt over tiltak finnes i "Handlingsplan for folkehelse 2021-2023".

§§ 30 og 5 Evaluering: Kommunene skal evaluere folkehelsearbeidet for å se om det gir ønsket effekt, samt treffer med utfordringsbildet. I folkehelsearbeidet foretas det hovedsakelig kvalitative evalueringer, der behovet tilsier det. I folkehelsearbeidet vil en alltid ta høyde for å evaluere tiltak der det er hensiktsmessig.

Prinsipper i folkehelsearbeidet

I handlingsplan for folkehelse 2021-2023 er det beskrevet syv prinsipper som er sentrale i det nasjonale folkehelsearbeidet, disse er kort beskrevet her:

- **Uttevning av sosiale forskjeller:** Det finnes systematiske forskjeller i helse mellom sosioøkonomiske grupper. Vi ser også en økning i barnefattigdom. Sosial ulikhet i helse handler ikke kun om en særlig utsatt gruppe, men ulikhetene er fordelt fra minst gunstig til mest gunstig gjennom hele befolkningen, ulikhetene følger en sosial gradient. Det betyr at jo høyere sosioøkonomisk status, jo bedre helse har en. Et av de viktigste målene i folkehelsearbeidet er å redusere disse ulikhetene.
- **Helse i alt vi gjør:** Det kommunen foretar seg på alle nivåer har en helsemessig betydning. Kunnskap om helsetilstand og påvirkningsfaktorer skal være utgangspunkt når planer og tiltak blir utviklet og

iverksatt i alle kommunens sektorer.

- **Bærekraftig utvikling:** En skal legge til rette for en samfunnsutvikling som sikrer grunnleggende behov over tid. Vi må ta vare på de ressursene vi har i dag, uten å ødelegge for fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov.
- **Føre-var:** Føre-var prinsippet reduserer kravet om vitenskapelig sikkerhet før iverksetting av tiltak. Dette går ut på å gripe inn før det oppstår helseskade. I planleggingen av et helhetlig folkehelsearbeid skal vi altså være føre-var når det gjelder tiltak for å fremme god helse og redusere risiko for helseskade.
- **Medvirkning:** Det at mennesker får delta aktivt til fellesskapet ut fra egne ressurser og muligheter bidrar til tilhørighet. Det skal legges til rette for bred medvirkning i folkehelsearbeidet.
- **Universelle strategier:** Tiltak rettet mot hele befolkningen har større effekt på folkehelsen enn tiltak rettet mot små grupper med høy risiko. En betingelse for at en slik universell tilnærming skal ha god effekt er at tiltakene treffer de med størst behov.
- **Tidlig innsats:** Grunnlaget for god helse dannes tidlig i livet. Det er bærekraftig å prioritere innsats tidlig i livet. Viktige oppvekstarenaer for barn og unge er familien, barnehage/skole, samt frivillige lag og foreninger.

Innholdet i planen

En av våre viktigste samfunnsressurser er en befolkning som trives og har god helse. Handlingsplan for folkehelse gjelder for alle innbyggerne i Karmøy kommune, noe som betyr at en rekke aktører må involveres for å nå planens målsettinger. Det handler om å utvikle lokalsamfunn som fremmer helse og livskvalitet, og utjevne sosiale forskjeller i helse. Vi er nødt til å skape gode oppvekst- og levekår med sunne levevaner i et trygt og inkluderende samfunn.

Formålet med planen:

1. Være Karmøy kommunes retningsgivende handlingsplan for felles forståelse av det brede folkehelsearbeidet i organisasjonen.
2. Å inspirere samfunnet i utviklingen av et inkluderende og helsefremmende samfunn for alle.

Oversiktsdokumentet «Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer 2020», samt kortversjonen, danner grunnlaget for denne handlingsplanen. Handlingsplanen beskriver hvordan vi ut fra kunnskapen vi får fra oversiktsarbeidet setter i verk retningsgivende tiltak som skal påvirke faktorene i en positiv retning. Handlingsplan for folkehelse 2021-2023 bygger på tidligere planer. Handlingsplanen har vært sendt ut til folkehelseforum og andre relevante aktører for uttalelser og innspill. Den inneholder konkrete tiltak og innsatsområder innen folkehelsearbeidet i Karmøy kommune.

Tiltakene i handlingsplanen er i tråd med utfordringsbildet og overordnet målsetning for folkehelsearbeidet som inngår i kommuneplanens samfunnsdel. Overordnet målsetning er: «Alle skal bo og leve i helsefremmende lokalsamfunn – med særlig fokus på barn og unges oppvekstvilkår». Den overordnede målsetningen er igjen brutt ned til følgende innsatsområder:

Mål: Karmøys innbyggere skal leve i et helsefremmende lokalsamfunn, og slike samfunn skal ha særlig fokus på barn og unges oppvekstsvilkår

Innsatsområde 1: Inkluderende oppvekst

Innsatsområde 2: Sosial ulikhet i helse

Innsatsområde 3: Seniorressursen

Innsatsområde 4: Livskvalitet og psykisk helse

Innsatsområde 5: Fysisk aktivitet for alle

Innsatsområde 6: Helsefremmende lokalsamfunn

Folkehelsearbeidet skal etter folkehelseloven være systematisk og langsiktig. Handlingsplanen for folkehelse gjelder derfor fra 2021 til 2023, og vil rulleres hvert 4. år slik at oversiktsarbeidet kan legges til grunn for planen. Samtidig kan det forekomme endringer i tråd med den løpende oversikten som kommunen skal utarbeide. Disse endringene vil ivaretas ved at justeringer av handlingsplanen gjennomføres hvert 2. år. For at tiltakene skal kunne gjennomføres avhenger det av at de årlige budsjettene hos kommunen og fylkeskommunen opprettholdes. 2020 var et år preget av pandemi, noen tiltak ble derfor ikke fullført som planlagt.

Handlingsplanen med tiltak knyttet opp mot de seks innsatsområdene ligger vedlagt.

Rådmannens vurdering

Folkehelse er et satsningsområde for Karmøy kommune. Loven gir rådmannen og hele kommunen plikt og ansvar til bl.a. å tenke «helse i alt vi gjør», ha løpende oversikt over helsetilstanden, utarbeide et skriftlig oversiktsdokument hvert fjerde år og sette inn tiltak i tråd med utfordringene og evaluere disse. «Handlingsplan for folkehelse 2021-2023» viser en oversikt over tiltak for å løse noen av utfordringene i Karmøy kommune.

Rådmannen anbefaler at kommunestyret gir sin tilslutning til at handlingsplanen legges til grunn for det videre arbeidet innenfor dette omfattende saksfeltet.

Vedlegg:

Handlingsplan folkehelse 2021-2023

Sakshandsamar: Pål Nygård

Kommunedirektør/rådmann:

Saksnr.	Utval	Møtedato
006/21	Eldrerådet	19.01.2021
006/21	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	19.01.2021
004/21	Karmøy ungdomsråd	02.02.2021
004/21	Hovedutvalg oppvekst og kultur	27.01.2021
010/21	Hovedutvalg teknisk og miljø	16.02.2021
003/21	Hovedutvalg helse og omsorg	20.01.2021
010/21	Formannskapet	15.02.2021
	Kommunestyret	

Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

1. Karmøy kommunestyret vedtar plan for **Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)**.
2. Behov for ressurser knyttet til gjennomføring av konkrete tiltak i planen vurderes i forbindelse med årlige budsjett- og økonomiplaner.
3. Planen integreres i det øvrige kommunale planverket.

Vedtak som innstilling frå Hovedutvalg helse og omsorg - 20.01.2021 - 003/21

1. Karmøy kommunestyret vedtar plan for **Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)**.
2. Behov for ressurser knyttet til gjennomføring av konkrete tiltak i planen vurderes i forbindelse med årlige budsjett- og økonomiplaner.
3. Planen integreres i det øvrige kommunale planverket.

Vedtak som innstilling frå Hovedutvalg oppvekst og kultur - 27.01.2021 - 004/21

1. Karmøy kommunestyret vedtar plan for **Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)**.
2. Behov for ressurser knyttet til gjennomføring av konkrete tiltak i planen vurderes i forbindelse med årlige budsjett- og økonomiplaner.
3. Planen integreres i det øvrige kommunale planverket.

Vedtak som innstilling frå Karmøy ungdomsråd - 02.02.2021 - 004/21

1. Karmøy kommunestyret vedtar plan for **Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)**.
2. Behov for ressurser knyttet til gjennomføring av konkrete tiltak i planen vurderes i forbindelse med årlige budsjett- og økonomiplaner.

3. Planen integreres i det øvrige kommunale planverket.

Eldrerådet 19.01.2021:

Behandling:

Eldrerådet støtter enstemmig innstillingen og ber om at eldrerådet kontinuerlig blir holdt underrettet om saken.

ELD- 006/21 Vedtak:

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

1. Karmøy kommunestyret vedtar plan for **Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)**.
2. Behov for ressurser knyttet til gjennomføring av konkrete tiltak i planen vurderes i forbindelse med årlige budsjett- og økonomiplaner.
3. Planen integreres i det øvrige kommunale planverket.

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne 19.01.2021:

Behandling:

Nordbø viste til prosjekt Livsglede i sykehjem og anbefalte å utvide dette til historieformidling for å få levende bygder på tvers av generasjoner og kom med følgende innspill:

Rådet ynskjer i samarbeid med kommunen å setje eit sterkare fokus på historia vår. Eldre døyr og ein registrerer at yngre går glipp av livserfaring, historie, sagn og soger, fordi menneske no møtes skjeldnare. Det er viktig at slikt blir vidareformidla imellom generasjonar, dette er enda viktigare no i ein pandemi. I ein situasjon kor dei eldre ikkje møter yngre pga. restriksjonar, blir det enda synlegare kva ein går glipp av.

Verdifull tid imellom unge og eldre, historieformidling, relasjonar imellom generasjonar. Kor kjem ein frå, kven er ein.? Psykisk helse for alle generasjonar i Karmøy.

Ein pandemi er øydeleggjande på mange måtar, eit nettbrett kan aldri erstatte relasjonen imellom ung og eldre, historia fortalt i ekthet.

Ei lita velforening på Sandhåland har saman med Skudenes seniornett, starta eit prosjekt kor forskjellige historie tema har blitt og vil bli belyst. Ein knytter opp lokal befolkninga til temaer som: tidleg busettjing, jordbruk og fauna på vestsida, fiske, utvandringa til Amerika, krigens dagar, Alaskafiskere osv. Modellen kor bygdas historie blir gjort levande i form av bilder, fortellingar fortalt av gjenlevande, samler fulle hus på bedehuset i bygda. Dette er med på å skape levende bygder. Rådet vil be hovedutvala for oppvekst og kultur samt helse og omsorg om å ta initiativ til at historia blir vidarefortalt. Der kan være mange måtar å gjere dette på, kom gjerne med innspel og forslag i dette viktige arbeidet.

Budal foreslo:

Eldre kan inviteres til skolene for historieformidling.

Rådet ønsker at saksbehandler Pål Nygård orienterer om Leve hele livet i Karmøy i møtet 9. mars.

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne støtter enstemmig innstillingen med følgende tilleggspunkt 4:

4. Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne viser til prosjektet Livsglede i sykehjem og anbefaler at det også legges til rette for å få levende bygder på tvers av generasjoner bl.a. ved å invitere eldre til skolene for historieformidling.

Rådet ynskjer i samarbeid med kommunen å setje eit sterkare fokus på historia vår. Eldre døyr og ein registrerer at yngre går glipp av livserfaring, historie, sagn og soger, fordi menneske no møtes skjeldnare. Det er viktig at slikt blir vidareformidla imellom generasjonar, dette er enda viktigare no i ein pandemi. I ein situasjon kor dei eldre ikkje møter yngre pga. restriksjonar, blir det enda synlegare kva ein går glipp av.

Verdifull tid imellom unge og eldre, historieformidling, relasjonar imellom generasjonar. Kor kjem ein

frå, kven er ein.? Psykisk helse for alle generasjonar i Karmøy.

Ein pandemi er øydeleggjande på mange måtar, eit nettbrett kan aldri erstatte relasjonen imellom ung og eldre, historia fortalt i ekthet.

Ei lita velforening på Sandhåland har saman med Skudenes seniornett, starta eit prosjekt kor forskjellige historie tema har blitt og vil bli belyst. Ein knyter opp lokal befolkninga til temaer som: tidleg busettjing, jordbruk og fauna på vestsida, fiske, utvandringa til Amerika, krigens dagar, Alaskafiskere osv. Modellen kor bygdas historie blir gjort levande i form av bilder, fortellingar fortalt av gjenlevande, samler fulle hus på bedehuset i bygda. Dette er med på å skape levande bygder.

Rådet vil be hovedutvala for oppvekst og kultur samt helse og omsorg om å ta initiativ til at historia blir videreført. Der kan være mange måtar å gjere dette på, kom gjerne med innspel og forslag i dette viktige arbeidet.

RFM- 006/21 Vedtak:

Hovedutvalg helse og omsorg 20.01.2021:

Behandling:

Nytt punkt på side 25 i Leva hele livet, under overskrift: Avlastning og støtte til pårørende., foreslått av Lillian Levik Løndalen, Karmøylista

HHO vedtar følgende tilleggspunkt:

Opprinnelig tekst: Kommunens ansatte formidler informasjon om ulike pårørendekurs, blant annet i regi av Helse Fonna.

Kommunens kreftkoordinator er en viktig støttespiller for både de som er rammet av kreft i tillegg til pårørende.

Forslag til nytt punkt i tillegg til opprinnelig tekst: Hukommelsesteamet er viktige støttespillere for de som rammes av demens og deres pårørende.

Forslaget fremmes av Lillian Levik Løndalen på vegne av Karmøylista

Forslag til vedtak om nytt punkt i "Leva hele livet" side 3., foreslått av Lillian Levik Løndalen, Karmøylista

Opprinnelig tekst: Vi forventer at flere vil trenge hjelp fra helse- og omsorgstjenestene, gjerne også komplekse tjenester. På den annen side vil antall personer i yrkesaktiv alder synke. Hele samfunnet må derfor tenke nytt. Den enkelte må ta vare på egen helse og i størst mulig grad tilrettelegge hjemmet sitt for alderdommen. Eldre som er i stand og som har lyst til å være aktive, bør få muligheten. Det vil være "vinn-vinn" for den enkelte og samfunnet.

Forslag til tekst i tillegg til den opprinnelige: For personer som utvikler demens og deres pårørende er veiledning fra kompetent personale helt nødvendig. Dette kan medføre at pårørende klarer å stå i omsorgsoppgavene og den demente kan bo hjemme lengre.

Befolkningsprognose personer som utvikler demens i Karmøy kommune 2020-2050
2020 2025 2030 2040 2050
768 909 1086 1469 1783
(kilde: demenskartet.no)

Forslaget fremmes av Lillian Levik Løndalen på vegne av Karmøylista

Forslag til tillegg i tekst "leva hele livet" side 12, foreslått av Lillian Levik Løndalen, Karmøylista
Opprinnelig tekst: Utfordringer Leve hele livet omtales av fylkesmannen som en samfunnsreform. De demografiske endringene som samfunnet vårt opplever fremover, er kommunen nødt til å ta i betraktning. Kommunens økonomi blir strammere, det blir betydelig flere eldre, Foreslår at HHO vedta ekstra tekst som presenteres i parentes: (antall personer med demens øker betydelig) og antall personer i yrkesaktiv alder synker.

Forslaget fremmes av Lillian Levik Løndalen på vegne av Karmøylista

Forslag tilleggspunkt på side 30 "leva hele livet" under overskriften: Tiltak under hovedmål 2: Trygge helse- og omsorgstjenester, foreslått av Lillian Levik Løndalen, Karmøylista

HHO vedtar tilleggspunkt i skjemaet tiltak side 30 med følgende ordlyd:

Det tas sikte på å være fremoverlent i forhold til prognosene om en stadig økning av demente i kommunen, der en satser på lavterskeltilbud, frivillighet i tillegg til offentlige tjenester.

Tiltak: Hukommelsesteamet er et lavterskeltilbud som bidrar til kartlegging og tidlig utredning av demente, de veileder både den demente og de pårørende. I tillegg driver Hukommelsesteamet aktivitetssvenn i samarbeid med frivillighetssentralene, der målet er å forebygge ensomhet for demente. Mange som utvikler demens opplever personlighets endringer og funksjonstap, noe som kan medføre utrygghet og økt behov for støtte. Ved å bruke lavterskeltilbud i samarbeid med frivilligheten og de kommunale tilbudene kan flere leve et godt liv i en ny situasjon.

Oppstart: Pågående, men redusert pga. nedskjæringer.

Økonomi: Vurderes i forbindelse med de årlige budsjettene
Forslag fremmet av Lillian Levik Løndalen på vegne av Karmøylista

Levik Løndalen (KL) fremmet sine 4 forslag.

Avstemningen ble fortatt ved at man satt innstillingen opp mot forslagene fremsatt av Levik Løndalen (KL) i sin helhet. Dersom innstillingen fikk flertall, ville alle forslagene fremsatt av Levik Løndalen (KL) falle og det følger ikke være nødvendig å stemme for hvert av forslagene.

Innstilling vedtatt med 6 stemmer mot 3 stemmer for forslag fremsatt av Levik Løndalen (KL 2, H 1).
Forslagene fremsatt av Levik Løndalen (KL) falt.

HHO- 003/21 Vedtak:

1. Karmøy kommunestyret vedtar plan for **Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)**.
2. Behov for ressurser knyttet til gjennomføring av konkrete tiltak i planen vurderes i forbindelse med årlige budsjett- og økonomiplaner.
3. Planen integreres i det øvrige kommunale planverket.

Hovedutvalg oppvekst og kultur 27.01.2021:

Behandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

HOK- 004/21 Vedtak:

1. Karmøy kommunestyret vedtar plan for **Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)**.
2. Behov for ressurser knyttet til gjennomføring av konkrete tiltak i planen vurderes i forbindelse med årlige budsjett- og økonomiplaner.
3. Planen integreres i det øvrige kommunale planverket.

Karmøy ungdomsråd 02.02.2021:

Behandling:

Innstilling enstemmig vedtatt.

KUR- 004/21 Vedtak:

1. Karmøy kommunestyret vedtar plan for **Leve hele livet i Karmøy (2021-2023)**.
2. Behov for ressurser knyttet til gjennomføring av konkrete tiltak i planen vurderes i forbindelse med årlige budsjett- og økonomiplaner.
3. Planen integreres i det øvrige kommunale planverket.

Saksfremlegg

Bakgrunn

Temaplanen **Leve hele livet i Karmøy** følger opp [stortingsmelding 15 \(2017-2018\) Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre](#), som ble vedtatt i Stortinget november 2018. Reformperioden startet i 2019 og varer frem til 2023. Målgruppen er eldre over 65 år, både de som bor hjemme og de som bor på institusjon.

Stortingsmeldingen Leve hele livet består av 25 konkrete og utprøvde løsninger på områder hvor det kan svikte i tilbudet til eldre i dag. Løsningsforslagene bygger på hva ansatte, eldre, pårørende, frivillige, forskere og ledere har sett fungere i praksis. Målgruppen har ulike forutsetninger og store variasjoner i behov og ønsker.

Det er viktig å finne gode løsninger på tvers av sektorer. Løsningsforslagene er delt inn i fem områder som utgjør reformens innsatsområder:

1. et aldersvennlig Norge
2. aktivitet og fellesskap
3. mat og måltider
4. helsehjelp
5. sammenheng i tjenestene

En av bakgrunnene for reformen er at antall og andel eldre i befolkningen øker betydelig i årene som kommer. Det er også flere som lever med kronisk sykdom, flere overlever fødsel og flere overlever etter ulykker og store traumer. Det blir også flere med funksjons-nedsettelse som lever i egen bolig. Forekomsten av demens i samfunnet vil også øke, da det øker med alderen. Blant mennesker over 90 år har mer enn hver tredje person utviklet demens og 15 prosent av dem er over 75 år. Det forventes dermed at flere vil trenge hjelp fra helse- og omsorgstjenestene i årene som kommer, gjerne også komplekse tjenester. På den annen side vil antall personer i yrkesaktiv alder synke.

Store endringer fører til at hele samfunnet må tenke nytt. Den enkelte må ta vare på egen helse og i størst mulig grad tilrettelegge hjemmet sitt for alderdommen. Eldre som er i stand og som har lyst til å være aktive, bør få muligheten. Det vil være "vinn-vinn" for den enkelte og samfunnet.

Utviklingen i Karmøy

I Karmøy vil antall personer som er 67 år eller eldre øke fra dagens ca. 6400 til rundt 10300 i 2040. Hver fjerde person i Karmøy vil være over 67 år i 2040, sammenlignet med dagens én av sju. I økonomiplanperioden 2021-2024 er det særlig aldersgruppen 80-89 år som etter prognosene forventes å vokse mye, mens i de påfølgende årene vil en begynne å se en sterk vekst også i personer over 90 år:

Aldersgrupper	2020	2025	2030
67-79 år	4635	5154	5350
80-89 år	1461	1831	2346
90+ år	316	391	490

Kilde: SSB og Karmøy kommune

Beregninger fra [Kommunal- og moderniseringsdepartementet](#) indikerer at behovet innen institusjon og hjemmetjeneste vil øke med 690 årsverk fra 2017 til 2040, mens det vil synke for øvrige sektorer i henhold til den demografiske utviklingen i Karmøy.

Reformens fem faser

1. I reformens første fase i 2019 definerte kommunen rammer, gjennomføring og oppstart av planprosessen. I denne fasen vedtok kommunen hvordan reformens løsninger kunne tilpasses lokale forhold og innføres i samarbeid med andre tjenesteområder, frivillig sektor og andre aktører i lokalsamfunnet.
2. I andre fase i 2020 tok kommunen stilling til løsningene i reformen, og planla hvordan de skulle utformes og gjennomføres lokalt. I denne fasen kartla kommunen sin egne behov og utfordringer og gjennom politiske vedtak tok stilling til forslagene i reformen.
3. I tredje fase 2020-2021 har kommunen jobbet med å systematisere innsatsområdene og løsningene gjennom planutkastet som nå er til behandling. Planen beskriver hvordan kommunen skal utforme og gjennomføre tiltakene lokalt. Det er forventet at alle kommunene i Norge innen utgangen av 2021 viser til politisk vedtatte planer for hvordan reformens innsatsområder og løsninger skal gjennomføres. Karmøy vil være en av de første kommunene som vedtar sin plan allerede i innledningen av 2021.
4. I fjerde fase skal kommunen integrere planen i det øvrige planverket. Kommunen har omtalt dette i sitt planprogram for kommuneplanens samfunnsdel.
5. Den siste fasen i reformen er gjennomføringen av planen. Slik det fremgår av selve plandokumentet har Karmøy kommune allerede startet med enkelte av tiltakene i planen.

Medvirkning i planarbeidet

Hovedutvalg helse og omsorg og eldrerådet har kommet med nyttige innspill og gjort vedtak underveis i planarbeidet i forhold til prosess, medvirkning, struktur, innsatsområder, hovedmål og tiltak som skal prioriteres i planen. Hovedutvalg helse og omsorg har behandlet **Leve hele livet** i følgende møter:

Sak nr. Tittel

42/19 [Leve hele livet - Orientering om status og forslag til medvirkning](#)

04/20 [Leve hele livet - Orientering om status](#)

15/20 [Leve hele livet - Planprosess, struktur og mulige innsatsområder](#)

34/20 Leve hele livet – Status pr 1. oktober 2020

For å sikre innspill til planen utover den politiske involveringen, har det vært gjennomført åpent dialogmøte hvor alle interessenter kunne møte og spille inn sine forslag til planen. I tillegg har det vært mulighet for fritt å gi innspill til planen via kommunens hjemmesider underveis i prosessen.

Basert på behandlingene og innspillene vedtok hovedutvalg helse og omsorg at planen skulle ha følgende to hovedmål:

1. Lokalsamfunn som fremmer eldres livskvalitet
2. Trygge helse- og omsorgstjenester

Alle innspillene og tiltakene er systematisert etter de to vedtatte hovedmålene, og planen er delt inn i følgende kapitler:

1. Innledning
2. De fem innsatsområdene i Leve hele livet
3. Status og utfordringer knyttet til innsatsområdene
4. Hovedmål og tiltak fram mot 2023.

Høring

Forslag til plan ble lagt ut på åpen høring i perioden 5. november 2020 til 3. desember 2020. I løpet av høringsperioden mottok kommunen høringssvar fra følgende, som er vedlagt i sin helhet:

- Karmøy Senior Høyre
- Karmøy Røde kors
- Seniornett Skudenes
- Hinderaker & Visnes vel
- Aina Olena Gofar
- Kristin Mørch

Etter høringsinnspillene er følgende vurderinger gjort/endringer tatt inn i planens tiltaksdel:

- Under tiltaket ***Livsglede i sykehjem/dagtilbud*** er punktet om å utvikle prosedyrer for samarbeid utvidet til også omhandle retningslinjer for godt samarbeid med frivillige lag og organisasjoner som tydeliggjør roller, bygger opp under forutsigbarhet og gjensidig respekt, jfr. Plan for frivillighet 2018-2022.
- I tre av høringssvarene er betydningen av å ivareta godt samarbeid med frivillige bemerket, og det vises også til Plan for frivillighet 2018-2022. Karmøy Røde Kors har særlig tydeliggjort at godt samarbeid bygger på tydelige avklaringer av aktørenes rolle, betydningen av å ha retningslinjer for godt samarbeid, forutsigbarhet i arbeidet og gjensidig respekt i sitt innspill. Utover det endrede punktet beskrevet over, omhandler planen også et eget punkt om hvordan kommunen ønsker å styrke rollen som aktivitets- og kulturkontakt i sykehjemmene (herunder gjøre rollen mer kjent). Tiltaket vil også være viktig for å møte disse innspillene.

- Under tiltaket **Livsglede i sykehjem/dagtilbud** er det blant annet beskrevet betydningen av å styrke samarbeidet med Åkrahamn videregående skole og andre inn mot blant annet hjelpeverktøyet «livsarket mitt». Etter høringsrunden er også Seniornett nevnt i dette punktet siden Skudenes Seniornett har spilt inn at de ønsker et samarbeid om «Min livshistorie». Det er naturlig å nevne seniornettet spesifikt i planen siden deres ønske samsvarer med tiltakspunktet. Innspillet samsvarer også med tiltakspunktet under **Etikk og kvalitetsforbedring** som omhandler livshistoriebeskrivelse. Punktet er derfor utvidet til også å omhandle om min livshistorie kan påbegynnes før innbyggerne kommer på sykehjem i samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.
- Under **Tjenestetilbud og kapasitet** er et av tiltakene å legge til rette for at innbyggere kan bo lengst mulig i egne hjem med blant annet bruk av velferdsteknologiske løsninger. Etter høringsrunden er det tilført en setning som sier at kommunen skal søke samarbeid med frivillige lag og organisasjoner for å spre kunnskap og kjennskap om kommunens velferdsteknologisatsning etter innspill fra Seniornett Skudenes.
- Under tiltaket **Kompetanse, tverrsektoriell tenkning og samarbeid** er det tydeliggjort at samarbeidet om demensvennlig samfunn også skal omhandle samarbeid om aldersvennlig samfunn sammen med blant annet kommunes biblioteker, kulturinstitusjoner og frivillige lag/organisasjoner etter innspill fra Seniornett Skudenes vedrørende biblioteker.
- I sitt høringsinnspill bemerker Kristin Mørch viktigheten av at kommunen har fokus på forbyggende aktiviteter for eldre som ikke er så dårlige at de trenger kommunale helsehjelp nå, men vil kunne trenge det senere. I høringsinnspillet ønsker hun lettere tilgjengelig oversikt over hva som skjer lokalt av ulike aktiviteter. Under tiltaket **Bevisste og aktive eldre** er det etter høringsrunden tatt med å nå ut med informasjon om ulike lokale tilbud i nærområdet for reformens aldersgruppe i videreutviklingen av aktivkarmoy.no og andre verktøy.
- Kristin Mørch spiller også inn hvordan tilrettelegging av transport kan bidra til økt aktivitet, som igjen medfører at kommunen slipper å levere hjelp i hjemmet eller ta eldre inn på eldreheim. Dette innspillet sammenfaller med tiltaket under **Bevisste og aktive eldre** med å utrede behovet for transportmuligheter for eldre for å kunne delta i samfunnet slik de ønsker.
- Kristin Mørch spiller videre inn viktigheten av å tilrettelegge med benker i nærområdet der de eldre kan sette seg ned for å hvile seg når de går tur. Innspillet sammenfaller med tiltaket under **Kompetanse, tverrsektoriell tenkning og samarbeid** som beskriver hvordan Eldretråkk kan anvendes som medvirkningsmetode for kartlegging og planlegging av et trygt og aldersvennlig nærmiljø med høy grad av aktivitet.
- Karmøy Senior Høyre lanserer muligheten som kan ligge i å introdusere lokale trygghetspatroljer i samarbeid med frivillige lag/organisasjoner i sitt høringsbrev. De mener slike patroljer kan bevege seg og være synlige i nabolag med særskilte behov, og slik bidra til økt trygghet for gamle, unge samt hus og heim. Under **Bevisste og aktive eldre** er høringsinnspillet til Karmøy Senior Høyre om lokale trygghetspatroljer tatt inn som et nytt tiltakspunkt i planen.
- I sitt høringsbrev signaliserer Karmøy Senior Høyre bekymring for at kommunen ikke tar høyde for behovet for tilstrekkelig antall sykehjems plasser og andre heldøgns omsorgsplasser. De savner også større fokus på mulighetene for fritt/friere brukervalg mellom kommunale og private velferdstjenester, og mulighetene som kan ligge i et samarbeid mellom kommunen og private

interesser hva angår tilrettelagte botilbud for eldre. Aina Olena Gofar bemerker også i sitt høringsinnspill at kvaliteten på tilbudene bør tilstrebes for å kunne møte konkurranse fra eventuelt andre aktører. Kommunestyret vedtok i sak 126/16 plan for heldøgnsomsorg. Planen har et 10 års perspektiv, og skal ivareta kommunens behov for heldøgnsomsorgsplasser frem til 2026. I saken ble det vedtatt at kommunen tar sikte på å etablere minimum 100 plasser for heldøgnsomsorg innen 2026. Disse skal bestå både av institusjonsplasser og heldøgns omsorgsboliger. Plan for heldøgnsomsorg er beskrevet i temaplanen **Leve hele livet**, også under tiltakspunktet **Tjenestetilbud og kapasitet**. I planleggingen og prosjekteringen av utbyggingen på Spanne vil det være naturlig å vurdere om fremtidig kapasitetsbehov bør belyses nærmere, samt undersøke mulighetene for samarbeid med private interesser om tilrettelagte botilbud for eldre. Kommunens fremtidige behov vil også bli grundig belyst når plan for heldøgnsomsorg skal revideres. Mulighetene for fritt/friere brukervalg mellom kommunale og private velferdstjenester, samt å ha høyt fokus på kommunal tjenestekvalitet opp mot andre relevante aktører, er problemstillinger kommunen bør ha et bevisst løpende forhold til og ta stilling til etter hvert som problemstillingene blir aktualisert.

Hinderaker & Visnes Vel har ingen konkrete merknader til planen, men ønsker å signalisere at de ser frem til å være en positiv bidragsyter. Leve hele livet er avhengig av positive bidragsyttere slik innspillet fra Hinderaker & Visnes Vel signaliserer for å lykkes med satsningsområdene i planen, jfr. også Plan for frivillighet 2018-2022.

Alle høringsvarene og innspill underveis i planprosessen er i sin helhet vedlagt saken.

Rådmannens vurdering

Utgangspunktet for *Leve hele livet* er å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre lever gode liv og deltar aktivt i samfunnslivet. Planen skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene.

Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å gjøre samfunnet i stand til å møte utfordringene og mulighetene knyttet til en aldrende befolkning. Flere sektorer må involveres og medvirkning må være i fokus for at eldre skal kunne delta i samfunnet.

At vi lever lenger og at eldre utgjør en stadig større del av befolkningen er en positiv utvikling og gir nye muligheter. Dette mulighetsrommet må vi som kommune og innbyggere utforske og ta i bruk. Innbyggerne må i større grad inviteres inn som frivillige i tjenester til oppgaver de opplever som meningsfulle, noe som er en vinn-vinn situasjon både for kommunen og den frivillige.

Hver enkelt av oss må ta vare på egen helse, tilrettelegge hjemmet for alderdommen i størst mulig grad og ta i bruk mulighetene som ny teknologi gir. Velferdsteknologi er et virkemiddel i kommunens tjenestetilbud både i sykehjemmene gjennom videre satsning på pasientvarslingsanlegg og i den enkelte innbyggers bolig når de får helsehjelp.

Planen *Leve hele livet* bygger på [stortingsmelding 15 \(2017-2018\) Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre](#). Den vil vare frem til 2023 og bygger på hva ansatte, eldre, pårørende, frivillige og ledere har sett fungerer i praksis. Hva som løfter kvaliteten på tjenestene og bidrar til trygg, verdig alderdom.

I planarbeidet har kommunen deltatt i læringsnettverk for å dele erfaringer og lære av andre kommuner. I planen *Leve hele livet i Karmøy* er tiltakene for å få bedre løsninger i tilbudet til eldre samlet og systematisert. Disse skal sikre alle innbyggere en god og trygg alderdom. Det innebærer både bedre tjenester og tilbud, men også et aldersvennlig samfunn der eldre får brukt sine ressurser.

Vedlegg:

Plan for Leve hele livet i Karmøy 2021-2023

Høringssvar fra Karmøy senior Høyre
Høringssvar fra Hinderaker & Visnes Vel
Høringssvar fra Seniornett Skudenes
Høringssvar fra Kristin Mørch
Høringssvar fra Aina Olena Gofar
Høringssvar fra Karmøy Røde Kors
Innspill til Leve hele livet - nettskjema januar 2020
Innspill til Leve hele livet - kafedialog desember 2019

Sakshandsamar: Peder Christiansen

Kommunedirektør/rådmann:

Saksnr.	Utval	Møtedato
011/21	Formannskapet	15.02.2021

Planprogram for kommunedelplan naturmangfold

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Formannskapet legger forslag til planprogram ut til offentlig ettersyn.
2. Formannskapet kunngjør oppstart av planarbeid med kommunedelplan for naturmangfold.
3. Formannskapet holdes orientert om den videre prosessen med planarbeidet.

Saksutredning

Sammendrag

Karmøy kommune skal lage en kommunedelplan for naturmangfold. Det foreslåtte planprogrammet til kommunedelplan for naturmangfold vil gi grunnlag for utarbeiding av selve planen. Planarbeidet vil følge plan- og bygningslovens krav, blant annet til høringer, medvirkning og politisk behandling.

Bakgrunn for saken

Miljødirektoratet inviterte våren 2020 kommuner i Norge til å bli med på et prosjekt for å utarbeide kommunedelplan for naturmangfold. Bakgrunnen for dette er utfordringer med press på arealer og tap av naturmangfold, bl.a. trinn-for-trinn nedbygging av natur. Karmøy kommune har inngått avtale med Miljødirektoratet. Avtalen innebærer at kommunen mottar en økonomisk støtte på 125 000 kroner for utarbeiding av en kommunedelplan for naturmangfold. Formannskapet vedtok 02.11.2020 at planen skal utarbeides.

Saks- og faktaopplysninger

Bakgrunnen for arbeidet med kommunedelplanen er stortingsmelding 2014 «Natur for livet», som er en handlingsplan for naturmangfold. Stortingsmeldingen peker på viktigheten av naturmangfold i kommunene, omtaler problemstillinger og utfordringer naturmangfoldet står overfor og hvilke prioriteringer og virkemidler som bør iverksettes for å ta vare på naturmangfoldet. Handlingsplanen omtaler naturen som selve livsgrunnlaget vårt og at langsiktig planlegging må legges til grunn ved forvaltning av norsk natur. Ved å ivareta naturmangfoldet vil vi bidra til at også fremtidige generasjoner vil få muligheten til å skape verdier av Karmøys natur, både på land og i vann. Videre

viser handlingsplanen at vi må bidra til at dagens bruk av naturen er bærekraftig, hindre at arter og naturtyper utrykkes og videreføre arbeidet med å ta vare på mest mulig av Norges natur.

Kommunedelplan for naturmangfold vil ha til hensikt å:

- Være et verktøy og et godt faglig grunnlag for å løfte naturforvaltning i Karmøy kommune.
- Etablere en større grad av lokal forankring og medvirkning i utvelgelsen av viktige naturområder i kommunen.
- Bidra til at det blir enklere å prioritere bevaring av verdifull natur og unngå negativ påvirkning av naturmangfold.
- Forbedre vedtaksgrunnlaget og skape mer forutsigbarhet i arealforvaltningen, særlig i saker hvor ulike interesser må avveies.
- Synliggjøre hvordan naturmangfold og økosystemtjenester, både på land og i vann, er en ressurs for kommunen.

Kommunedelplanen legger opp til å belyse et bredt spekter av naturmangfold og kommunens arbeid med å bevare verdiene. Dette innebærer blant annet alt fra rødlistearter, vanlige arter og til fremmede og uønskede arter. Det gjelder både på land, i vann og i sjøen. Den skal omtale alt fra små bestander av arter til store arealer med naturtyper.

Videre legger planen opp til noen fokusområder. Dette er tema hvor kommunen selv kan avgjøre hvordan man behandler saker i fremtiden. De er som følger:

- Karmøy kommune er en stor grunneier. Hva ønsker kommunen at man bruker egne eiendommer innenfor LNF-områder til? Landbruk, naturmangfold eller friluftsliv?
- Karmøy har sårbare naturområder som i større eller mindre grad påvirkes negativt av friluftsliv. Hvordan skal kommunen arbeide for å kombinere disse to interessene?
- Karmøy kommune har mange grøntområder. Er det grøntområder hvor naturmangfold skal prioriteres? Hvilke rutiner ønsker man for bruk av sprøytemidler og kantslått? Er det ønskelig med etablering av blomstereng på kommunale plener?
- Mange av Karmøys bekker er forurenset av kloakk og gjødsel fra landbruk. I tillegg er mange av bekkene kanalisert og biologisk mangfold er sterkt redusert. Hvordan skal kommunen arbeide for å oppfylle forskrift om rammer for vannforvaltningens krav om et godt eller svært godt vannmiljø?
- Myrer er svært viktige for å hindre flom, lagre CO₂ og for biologisk mangfold. Myrene er utsatt for utbyggingspress. Hvor restriktive skal kommunen være når det gjelder bygge- og plansaker som involverer skader på myr?

Listen er ikke uttømmende.

Konsekvenser

FNs bærekraftsmål

Kommunedelplan for naturmangfold vil være kommunens viktigste dokument for å ivareta bærekraftsmål nummer 14 og 15; Livet i havet og Livet på land. Kombinert med andre planer kan den også få konsekvenser for bærekraftsmål nummer 13: Stoppe klimaendringene.

Økonomiske konsekvenser

Kommunedelplanen legger ikke opp til noen direkte økonomiske konsekvenser.

Vurdering

Forslag til planprogram vil danne et godt grunnlag for å utarbeide kommunedelplan for naturmangfold. Den vil sette naturmangfold på den politiske dagsorden og danne grunnlag for kommunens arbeid med bærekraftsnål nummer 13, 14 og 15.

Rådmannens konklusjon

Rådmannen anbefaler at formannskapet at forslaget til planprogram for kommunedelplan for naturmangfold legges ut på offentlig ettersyn. Videre anbefales det at formannskapet vedtar oppstart av planarbeid med kommunedelplan for naturmangfold, samt at formannskapet holdes orientert om den videre prosessen med planarbeidet.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)

Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

Forskrift om rammer for vannforvaltningen

Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven

Vedlegg:

Utkast til planprogram for kommunedelplan naturmangfold

Sakshandsamar: Gyda Dickson

Kommunedirektør/rådmann:

Saksnr.	Utval	Møtedato
012/21	Formannskapet	15.02.2021

Debatthefte 2021 - KS spør

Rådmannens forslag til vedtak:

Formannskapet vedtar hørings svar på KS sine seks spørsmål om handlingsrom for omstilling og ungt utenforskap, i samsvar med forslaget til Rådmannen.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

KS inviterer hvert år kommunene og fylkeskommunene til å gi innspill til dagsaktuelle temaer som er presentert gjennom debatheftet. I år omhandler heftet spørsmål knyttet til kommunesektorens handlingsrom for omstilling og forebygging av ungt utenforskap. Rådmannen legger med dette frem problemstillingene i debatheftet til politisk behandling. Debattheftet er vedlagt denne saken, vedlegg 1.

Tilstrekkelig handlingsrom for omstilling?

Utfordringene med å finansiere det offentlige tjenestetilbudet vil øke fremover, og med koronapandemien øker utfordringene ytterligere. Som en konsekvens forsterkes behovet for omstilling i norsk samfunns- og arbeidsliv. Kommunesektoren har i lang tid hatt et omstillingsbehov, samtidig legger stadig mer komplekse oppgaver press på ressurser – og krever nytenkning og innovasjon. Det trengs nå andre grep enn ren effektivisering, både for å levere flere og bedre tjenester med færre ressurser, og for å møte forventninger fra innbyggere og næringsliv. Kommunal sektor er på mange områder i førersetet når det gjelder innovasjon i offentlig sektor, og landstinget la i februar føringer for KS' arbeid på digitaliseringsområdet for å sikre samordning og gjennomføringskraft.

For å kunne tilby gode og relevante digitale tjenester til innbyggere, næringsliv og frivillige må det offentlige samarbeide på tvers av fagsektorer og forvaltningsnivå. Dette innebærer også endrede krav til kompetanse hos ledere og medarbeidere. Totalt, vil en slik betydelig omstilling øke behovet for lokal frihet til å ta initiativ og løse felles utfordringer. Lokale løsninger kan være både mer

tilpasset individuelle behov og økonomisk rimeligere enn standardløsninger fastsatt av Storting og regjering.

Det er bred politisk enighet om rammestyring som hovedprinsipp for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner, men prinsippet etterleves ikke alltid i praksis. Økt økonomisk rammestyring er erstattet av økt juridisk detaljstyring, og nesten halvparten av ordførerne mener at lover og nasjonalt fastsatte krav hemmer innovasjon. For å kunne opprettholde et lokalt handlingsrom til nødvendig omstilling, er det viktig at nye lovkrav og forventninger strengt tilpasses de økonomiske rammer sektoren kan få i tida som kommer.

Hvordan forebygge og bekjempe ungt utenforskap?

Anslagsvis 120 000 unge mellom 20 og 30 år står utenfor arbeid og skole. Psykiske lidelser er en viktig årsak til ung uførhet og frafall fra utdanning- og arbeidsliv. I tillegg vokser et økende antall barn opp i familier med vedvarende lavinntekt. Pandemien har forsterket utfordringen ved at sårbare unge rammes sterkere når økonomien og arbeidslivet rammes. Dette skaper behov for å tenke nytt for å forebygge ungt utenforskap.

Muligheten til å se de ulike tjenesteområdene i sammenheng og å skape god samhandling i lokalsamfunnet med utgangspunkt i barn og unges behov, gjør kommunene godt egnet til å gi tidlig og tverrfaglig innsats. Tidlig innsats i grunnskolen er avgjørende for fremtidig deltakelse i utdanning og arbeid, og fylkeskommunene spiller en nøkkelrolle gjennom ansvaret for videregående opplæring. Innsats knyttet til kompetanse og kvalifisering til arbeid er viktig. For kommunesektoren innebærer dette både et ansvar som arbeidsgiver ved å tilby unge jobb og kvalifisering, og å skape gode tjenester for å hindre frafall. Her kreves et koordinert samarbeid mellom utdannings-myndigheter, NAV/velferdstjenestene og arbeidslivet. Tilpassede kvalifiseringsløp må utvikles i tråd med arbeidslivets behov. «Partnerskap for radikal innovasjon» er etablert av medlemmene og KS i fellesskap for å løse kritisk samfunnsutfordringer, og ungt utenforskap er et prioritert tema. Partnerskapet skal fremover se på hvordan dagens tjenesteproduksjon kan og bør endres.

Seks spørsmål KS ønsker belyst:

1. Hva er det viktigste kommunene/fylkeskommunene gjør for å lykkes med nødvendig omstilling?
2. Er det spesielle statlig virkemiddel – i tillegg til kommuneøkonomi - som kommunen/fylkeskommunen opplever er særlig begrensende for omstillingsarbeidet? I så fall, hvilke?
3. For å sikre handlingsrom for omstilling, hva bør KS særlig gjøre fremover for å ivareta sin rolle overfor medlemmene?
4. Hva er det viktigste kommunen/fylkeskommunen gjør for å lykkes med å forebygge og redusere ungt utenforskap?
5. Er det spesielle statlig styringsvirkemiddel – i tillegg til kommuneøkonomi - som kommunen/fylkeskommunen opplever er særlige begrensende for muligheter til å forebygge og redusere ungt utenforskap? I så fall, hvilke?
6. For å legge til rette for kommunens/fylkeskommunens arbeid med ungt utenforskap, hva bør KS særlig gjøre fremover for å ivareta sin rolle overfor medlemmene?

Karmøy kommune svarer på KS sine spørsmål.

HANDLINGSROM FOR OMSTILLING

Karmøy kommunes tjenestetilbud utfordres ved at den økonomiske vekst og sysselsetting ligger under landsgjennomsnittet. Endret demografi, økte forventninger til kommunens tjenester med tilhørende økte kostnader skaper press. Samtidig står vi ovenfor mange komplekse problem som nedgang i fødselstall. Omstillingsbehovet vil i årene som kommer bli betydelige og vil kreve vilje til å tenke nytt både for ansatte, innbyggere, næringsliv og politikere. For å kunne løse utfordringene må det være et handlingsrom lokalt både for å sikre tjenestene, men også for å sikre lokal og regional utvikling.

1. Hva er det viktigste kommunene/fylkeskommunene gjør for å lykkes med nødvendig omstilling?

Skape felles forståelse

For å lykkes med nødvendig omstilling er det avgjørende at innbyggere, politikere, administrasjon og de ansatte har en felles forståelse for utfordringsbildet og omstillingsbehovet i kommunen. I tillegg må en opprettholde og styrke tillit mellom administrasjon og politikere.

Arbeidet med å bli mer samstemt og utvikle en bærekraftig felles retning for kommunen blir avgjørende. Gode strategier som beskriver prioriteringer og valg for framtiden vil være sentrale for lyktes med omstilling. Kommunens samfunnsplan sammen med handlingsplanene er dokumenter som tydeliggjør retning, prioriteringer og målsetting. Det må være en sterk sammenheng mellom planene og de økonomiske rammene, hvor valgte investeringer og satsninger er vurdert ut fra kommunens totale situasjon og behov på kort og lang sikt.

Samarbeid og innovasjon

Kommunen kan ikke møte alle forventninger og behov for velferdstjenester og samfunnsutvikling alene. Omstillingsevnen vil være avhengig av at kommunen klarer å få til gode samarbeid og partnerskap. Det vil si samarbeid på tvers av kompetansemiljø, bransjer og sektorer. Kommunen må også søke samarbeid med andre kommuner når det er hensiktsmessig for tjeneste- og samfunnsutvikling. De store omstillingene får vi først når behovet tvinger seg fram og når lokale krefter drar i samme retning for å oppnå ønsket endring.

Kommunen må sikre at en forstår de faktiske behovene og bruke dette som utgangspunkt for å skape helt nye tjenester og forbedre eksisterende tjenester. Utvikling av tjenestene bør i derfor større grad være basert på medvirkning av innbyggere, brukere og ansatte.

Stadig mer komplekse oppgaver legger press på kommunens ressurser - og krever nytenkning og innovasjon. Kultur for å kunne prøve ut nye måter å løse oppgaver blir viktigere. Innovasjonskultur kommer ikke av seg selv, men utvikler seg i en organisasjon hvor prøving og feiling verdsettes som en del av organisasjonens læring.

Oppgavene må løses på nye og smartere måter for å frigjøre tid og sikre ferdigheter og handlingsrom til å gjøre det som virker best og som skaper størst verdi. Kommunen har hatt fokus på å ta ut gevinstene som ligger i å digitalisere arbeidsprosesser og innføring av velferdsteknologi har bidratt til kostnadsreduksjoner. Kostnadene ved kjøp og implementering av ny teknologi må kontinuerlig vurderes opp mot mulighet for gevinstrealisering.

Kompetanse

Tilgang på relevant kompetanse er en viktig forutsetning for å kunne gjennomføre nødvendige endringer i kommunen og kommunen må aktivt kartlegge og utvikle kompetanse for å møte dagens og framtidens behov. I Karmøy styrkes de ansattes bidrag til tjenesteproduksjon og omstillingsevnen gjennom organisasjon og kompetanseutvikling.

Innen helse og omsorgssektoren er det utfordrende å skaffe tilstrekkelig sykepleiekompetanse. Utbygging av desentraliserte studier og løp for å kvalifisere egne ansatte til videre utdanning er viktige satsninger. Karmøy kommune tilbyr i dag egne ansatte, opplæringstiltak som kvalifiserer til høyskolestudier. Dette gjelder blant annet til opptak på desentralisert sykepleieutdanning.

Andelen deltid er også en stor utfordring som kommunen har arbeidet med over lang tid. En må arbeide på mange områder for å oppnå målene om Heltidskultur. Utfordringsbilde må være godt forankret både politisk og administrativt. Prosessene må ha stor grad av medvirkning og lederne på alle nivåer må ha innsikt og kompetanse om strukturelle og kulturelle grep som må til for å fremme heltid. Det handler å ha fokus på brukerbehovene, og bærekraftig tjenesteproduksjon.

Heltidsproblematikken kan påvirke hvordan ansatte og innbyggere opplever kommunen er som arbeidsgiver. Stillinger med lav stillingsstørrelse kan påvirke kontinuiteten og dermed den faglige kvaliteten i tjenesten. For den enkelte kan lav stillingsstørrelse også medføre reduserte muligheter til faglig utvikling. På samfunnsnivå spiller arbeidet med heltidskultur inn ved å øke deltakelse i arbeidslivet og sikre at ansatte/innbyggere har en lønn å leve av.

2. Er det spesielle statlige virkemidler – i tillegg til kommuneøkonomi – som kommunene/fylkeskommunene opplever er særlig begrensende for omstillingsarbeidet? I så fall hvilke?

Det er flere statlige virkemidler som begrenser. Det er viktig at staten spiller på lag med kommunene og bidrar til at kommunenes utfordringer reduseres. Styring av kommunene bør i størst mulig grad være basert på reell rammestyring og overordnede kvalitetskrav og mål slik at kommunen sammen med innbyggerne kan gjøre lokal tilpasninger og prioriteringer de selv finner blir riktige. Uhensiktsmessig detaljstyring som legger sterke føringer på selve oppgaveløsning og tjenesteproduksjon hindrer fleksibilitet og lokalt engasjement for å prøve å finne gode løsninger innenfor de økonomiske rammene.

Høy grad av lovpålagte oppgaver er med på å påvirke handlingsrommet. Spesielt vil tilførsel av nye oppgaver til kommunesektoren uten full finansiering redusere evnen til omstilling. Lokale løsninger kan være både mer tilpasset individuelle behov og økonomisk rimeligere enn standarder fastsatt av staten

Bemanningsnormen i barnehage og lærertetthetsnormen i skole binder opp handlingsrommet, noe som kan være begrensende for fleksibiliteten i tilbudet og for lokale tilpasninger. Når normene er underfinansiert vil det i noen tilfeller slå negativt ut for kvaliteten i tilbudet ved at en ikke har mulighet til å forsterke innsatsen og ressursbruken der en trenger det mest.

Tilskuddsordninger fra statlige instanser må støtte opp om ønsket utvikling i kommunen. Det er eksempelvis et ønske om å stimulere innbyggere til å bo i eget hjem lengst mulig. Tilskuddsordningene må derfor gjenspeile de behov ulike brukere har for støtte. I de tilfeller det er lov eller forskrift som setter begrensinger er dette uheldig og bør sees på.

Det oppleves at det er manglende økonomiske virkemidler for å støtte kommunen i å gjennomføre planer som støtter opp om statlig politikk. Kommunen har utarbeidet en strategisk plan for å bygge tilpassede boliger til vanskeligstilte. Det bør vurderes å innføres økonomiske virkemidler som støtter opp strategien, f.eks. tilskuddsordninger fra Husbanken tilsvarende tilskudd til bygging av institusjonsplasser / heldøgnsomsorgsplasser.

Staten bør sikre at de ulike statlige instanser arbeider etter samme metodikk ved utføring av tilsyn. Det å bli «sett i kortene» er en naturlig og nødvendig del av å sikre at en drifter i henhold til krav.

Samtidig er dette en måte å opprettholde tillitt hos egne ansatte og innbyggere. Det at de statlige instansene har samme metodikk og baserer seg på samme grunnleggende prinsipper, vil gi kommunen større handlingsrom for egne vurderinger og lokale løsninger. Gjerne i samarbeid med partene eller andre interessenter.

3. For å sikre handlingsrom for omstilling, hva bør KS særlig gjøre fremover for å ivareta sin rolle overfor medlemmene?

KS må bidra til at staten samarbeider med kommunen både i tjenesteutvikling og digitalisering. Tjenesteutvikling må skje i større grad på kommunen og regionene sine premisser om vi skal klare å gi tjenester av god kvalitet over hele landet. Forholdene i kommunene er forskjellige, og da må løsningene være tilpasset dette. KS må sikre utvikling av en inntekststyring som tar høyde for forskjellene i kommune Norge.

KS må støtte kommunene ved å kommunisere utfordringsbildet. I de fleste kommunene vil økte krav i en sektor gå på bekostning av en annen sektor. Denne realiteten er en kommunikasjonsutfordring som KS må hjelpe kommunene å håndtere.

Nye krav og bemanningsnormer

KS må arbeide aktivt for at nye lovkrav og forventninger tilpasses de økonomiske rammer sektoren har og kommer til å få i tiden som kommer. Karmøy har lavere inntekter og høyere kostnader enn andre sammenlignbare kommuner. Bemanningsnormer reduserer ytterligere mulighetsrommet i en kommune som opplever stor grad av ressursknapphet. KS må derfor sikre samsvar mellom krav til bemanning og finansiering, eksempelvis full finansiering av bemanningsnorm for barnehagene. Det er videre viktig å sikre midler til skolesektoren samtidig som ressursbruken ikke bør være så styrt som med dagens lærenorm. En bør jobbe for å sikre at skolene har større fleksibilitet og mulighet for lokal tilpasning i bruk av ressursene.

Arbeidstidsordninger og effektiv drift

Det er utfordrende å utarbeide arbeidstidsordninger ved døgkontinuerlig drift. Dette skyldes dagens lovgivning og bestemmelser om arbeidstid (jmf. AML). Arbeidstakerorganisasjonene legger stor vekt på «frivillighet» når det gjelder vaktlengder / timer arbeid helg. Sett i lys av arbeidet med heltidskultur, der antall og fordeling av helgetimer mellom ansatte er en viktig forutsetning for å lykkes, gjør det prosessene vanskelige. KS bør ta en aktiv rolle i å påvirke arbeidstidsbestemmelsene og å gå i dialog med arbeidstakerorganisasjonene om problemstilling på vegne av kommunene.

KS- konsultasjonspart for staten

KS må i større grad bygge opp sin rolle til å være / bli en konsultasjonspart for staten på vegne av kommunene i lovreguleringer. Den enkelte kommune har liten grad muligheter til å fylle denne rollen. Dette gjelder i det minste for små og mellomstore kommuner. Dette betyr at KS bør prioritere ned noe for å styrke seg på dette området.

Felles digitale læring og samarbeidsplattformer

KS må arbeide videre med å skape felles digitale plattformer for tjenesteproduksjon, samhandling og kompetansedeling. Eksempler på dette er KS læring og Digisos.

UTENFORSKAP

4. Hva er det viktigste kommunen gjør for å lykkes med å forebygge og redusere ungt

utenforskap?

Samfunnet i dag står ovenfor ulike komplekse sosiale utfordringer som krever en helhetlig og inkluderende tilnærming. Ungt utenforskap er en av disse. For å besvare problemstillingen velger vi å se på følgende temaer: det brede folkehelsearbeidet, tidlig innsats og samhandling.

Det brede folkehelsearbeidet

Kommunen er ansvarlig for det brede folkehelsearbeidet. Et av ansvarsområdene er oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i lokalsamfunnet. Dette er et viktig kunnskapsgrunnlag for å forebygge og redusere ungt utenforskap og utvikle en helsefremmende politikk. Ut fra oversiktsdokumentet skal kommunene sette inn tiltak for å forebygge utfordringer på best mulig måte.

Det må settes inn ulike former for tiltak. Universelle tiltak som retter seg mot hele befolkningen vil ha størst effekt på den samlede folkehelsen. I tillegg er det viktig med tiltak som retter seg mot ekstra sårbare grupper og individer. Her spiller bl.a. NAV og barnevernstjenesten en viktig rolle.

Kommunen skal arbeide for å forebygge utenforskap og tilrettelegge for inkludering i samfunnet og arbeidslivet. Med økt effektivisering og produktivitetsøkning uten menneskelige ressurser, er det ikke sikkert det vil være jobb for alle i fremtiden. Kommunen bør jobbe for å sikre et godt liv for kommunens innbyggere hvor alle opplever mestring og livsglede ut i fra sine forutsetninger. Kultur- og frivillig sektor vil trolig spille en større rolle for utvikling og opprettholdelse av møteplasser og aktiviteter.

Tidlig innsats

Kommunen må skape gode oppvekst- og levekår for barn og unge, slik at de kan få med seg de ressurser og egenskaper som er avgjørende for muligheter, valg og mestring gjennom livet. Gode oppvekst og levekår kan være en forebyggende faktor for ungt utenforskap. Grunnlaget for god helse dannes tidlig i livet. Kompenserende tiltak senere i livet, slik som livsstilsendring og stønadsordninger, er både personlig og samfunnsøkonomisk mer kostbare. Dette betyr ikke at tiltak senere i livet ikke skal prioriteres, men at det er mer bærekraftig å prioritere innsats tidlig i livet. Viktige oppvekstarenaer for barn og unge er familien, barnehage/skole, samt frivillige lag og foreninger.

I de første leveårene spiller familien den viktigste rollen i barnets liv. Derfor er det viktig å ha tiltak på blant annet helsestasjonen som fanger opp de sårbare familiene. Barnevernstjenesten spiller her en sentral rolle. Barnehagen og skolene må sikre at barn og unge opparbeider seg kompetanse som gjør at de kan lykkes i utdanning og på arbeidsmarkedet. For at elevene skal lykkes i skolen er vi avhengig av god kompetanse hos ansatte allerede i barnehagen. En viktig faktor som forebygger ungt utenforskap er at flest mulig fullfører og består videregående opplæring.

Barn og unge må rustes for en framtid som kan stille store krav til omstilling. Livsmestring og kritisk tenkning er sentrale begrep i nye læreplaner for skolen. Satsingen er også forankret i rammeplan for barnehagen.

Kommunen bør tenke annerledes i hvordan de mest sårbare ivaretas i utdanningsløpet.

Kompetanseløft i PP-tjenesten hvor den får en annen rolle enn i dag blir viktig. Videre kan det settes mer fokus på kvalitet i spesialundervisning.

Ressursbruken i kommunen når det kommer til tidlig innsats kan ikke reduseres. Tjenestene opplever allerede et høyt press. I tillegg må kommunene jobbe for å øke kompetansen og kvaliteten på tjenesten som tilbys. utfordringen blir hvordan kommunene kan frigjøre midler for å øke kvaliteten på tjenestene.

I tillegg til kommunale tjenester trengs det et rikt og mangfoldig organisasjonstilbud. Møteplasser og nettverk er en viktig del av tilhørigheten i et lokalsamfunn. Kommunene kan tilrettelegge og bidra med å skape aktive nettverk og møteplasser for barn og unge.

Samhandling

Kommunen og de enkelte etatene kan ikke arbeide med komplekse utfordringer, som ungt utenforskap, alene. Det trengs innsats på tvers av nivåer, sektorer og samhandling med private aktører og frivillig sektor. Samhandlingen må være kontinuerlig og langsiktig fordi ungt utenforskap ikke har enkle løsninger. Det forebyggende helsearbeid i vår tid må ha fokus på samhandling og dialog. En tett, likeverdig og helhetlig samhandling mellom offentlig, privat og frivillig sektor er avgjørende for å forebygge og redusere ungt utenforskap.

For å lykkes med samhandlingen er det viktig med en felles plattform knyttet til visjon, målgruppe og forståelse av utfordringen ungt utenforskap. Dette oppnås gjennom medvirkning og planlegging med involverte parter. Disse partene må ha klare definerte ansvarsområder og det er viktig at samarbeidet ikke blir avhengig av enkeltpersonene. Derfor må tiltakene forankres i politisk og administrativ ledelse.

Når kommunen skal samhandle med frivillighet og private aktører må den ta hensyn til organisasjonens egenart i forhold til utvikling av tiltak og samhandlingsrutiner. Faktorer som hemmer samarbeidet er usikkerhet rundt økonomisk støtte til tiltak, opplevelsen av vanskelig tilgjengelige kommuneorganisasjoner og manglende forankring internt i kommunen, samt dårlig informasjonsflyt og kommunikasjon mellom partene.

5. Er det spesielle styringsvirkemidler - i tillegg til kommuneøkonomi – som kommunen opplever er særlig begrensende for muligheter for å forebygge og redusere ungt utenforskap? I såfall, hvilke?

Dette spørsmålet besvares med fokus på tre hovedutfordringer som begrenser muligheten til å forebygge og redusere ungt utenforskap. Disse er: nasjonale føringer, ulike rettslige rammer og «korte penger».

Nasjonale føringer

I møte med komplekse folkehelseutfordringer trengs det sterke nasjonale politiske føringer hvor staten legger føringer i arbeidet, men en også er avhengig av ildsjeler på kommunalt og frivillig nivå. Dermed trekkes viktigheten av både en top-down tilnærming hvor politikk og beslutningstaking fra statlig hold vektlegges, samt en bottom-up tilnærming hvor initiativ gjennom folket vektlegges. Folkehelseutfordringer som forebygging av ungt utenforskap kan dermed ikke løses alene gjennom nasjonal politikk, folkehelselov og stortingsmeldinger, men må også løses av lokale bottom-up initiativ og ildsjeler. Initiativ fra lokalsamfunnet og fra frivillige organisasjoner kan imidlertid ikke ta ansvaret fra staten, men en må finne en balansegang hvor begge tilnærminger vektlegges.

Ulike rettslige rammer

Kommuner er forvaltningsorganisasjoner underlagt strenge politiske og juridiske føringer. Aktører i slike organisasjoner er vant til å forholde seg til bestemte krav når det gjelder informasjon, informasjonsdeling og rapportering. I tillegg er det ulike rettslige rammer innen ulike fagfelt som påvirker handlings- og mulighetsrom. Frivillige organisasjoner er derimot driftet på en helt annen måte, de har en mer uformell måte å styre organisasjonen på og er i mindre grad preget av systemer og fastsatte rutiner. Dette kan gjøre at samarbeidet mellom ulike etater innad i kommunen og frivillig sektor er utfordrende.

En annen faktor som vanskeliggjør informasjonsflyten mellom partene i et samhandlingsforhold er

taushetsplikten. Håndtering av sensitive personopplysninger kan være en utfordring. Taushetsplikt kan ofte virke som en barriere i arbeidet med barn og unge, og det kan begrense rommet for frivillig innsats for å forebygge ungt utenforskap.

Korte penger

Uforutsigbarhet når det kommer til finansiering gjennom søknadsordning er en barriere for å forebygge ungt utenforskap. Mange tiltak må søke midler fra år til år, noe som vanskeliggjør kontinuitet og langsiktig planlegging for tiltakene. I folkehelsearbeidet er dette en vanlig utfordring, og kalles gjerne «korte penger». For mer kontinuitet og forutsigbarhet i slike tiltak er det derfor ønskelig med en finansiering som går over flere år.

6. For å legge til rette for kommunens arbeid med ungt utenforskap, hva bør KS særlig gjøre fremover for å ivareta sin rolle overfor medlemmene?

KS kan bidra med et kommunenettverk hvor praktiske tiltak og pilotprosjekt iverksettes og høstes erfaringer av. Stram økonomi og en tendens til at lokale initiativ som kommer inn i budsjettene er vanskelig å få ut (nesten uavhengig av om man mener andre tiltak vil ha bedre effekt), kan gjøre at det er en høy terskel for å prøve ut nye tiltak i kommunene. Prøveprosjekter initiert av KS/stat kan være et virkemiddel for å teste ut nye metoder/tiltak. Deretter er det viktig med erfaringsdeling til øvrige kommuner og sette problematikken på den politiske agendaen.

Det er generelt lite forskning på konkrete tiltak som faktisk hjelper på komplekse folkehelseutfordringer som ungt utenforskap. Det er videre utfordringer som det kan være vanskelig å måle på og som har langsiktige effekter.

Rådmannens kommentar

Debatthefte 2021 tegner et utfordringsbilde som Karmøy kommune kjenner seg igjen i. Evnen og viljen til omstilling avhenger av at det er et handlingsrom til stede. De store omstillingene vil kreve samarbeid på alle nivå og over flere sektorer og bransjer. Felles forståelse for utfordringsbilde og samstemthet om retning og mål vil være avgjørende for å lykkes.

Vedlegg:

Debatthefte 2021

Sakshandsamar: Elin Davidsen

Kommunedirektør/rådmann:

Saksnr.	Utval	Møtedato
013/21	Formannskapet	15.02.2021

Samlesak for referatsaker

Underliggende saker:

032/21, Søknad om økonomisk støtte til 1. mai-arrangement

033/21, Ber om ny vurdering av søknad fra Frilager Haugalandet

034/21, Søknad om støtte til "Syng med oss" programmer med målgruppe 60+

035/21, Transparency International Norge: Medlemsbrev, oppdatert Domssamling og invitasjon til digitalt Rundebord 17. februar

036/21, Høring - endring i budsjett- og regnskapsforskriften - avskrivningstid for programvare i kommuneregnskapet

037/21, Høring - endring i forskrift om dokumentasjon av byggevarer og byggevareforordningen

038/21, Høring - Forslag til endringer i forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen – Rett til å stå på liste hos fastlege for utenlandske diplomater mv.

039/21, Høring - Forslag til endringer i helsepersonelloven, pasient- og brukerrettighetsloven mv. om administrative reaksjoner og tilsynsmyndighetenes saksbehandling av henvendelser om pliktbrudd

040/21, Høring - nye læreplaner Vg3 - yrkesfag

041/21, Høring - Forslag til lov- og forskriftsendringer for å motvirke kroppspress

042/21, Høring av NOU 2020:16 - Levekår i byer - gode lokalsamfunn for alle

043/21, Strategiplan 2022-2026 - Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS - til høring (med frist 08.03.21)

044/21, Høring - Forslag til endringer i akuttmedisinforskriften

045/21, Høring - oppdatering av klimalovens klimamål for 2030 og 2050

046/21, Høring om nasjonal rammeplan for SFO

Vedlegg:

Protokoll - Formannskapet - 25.01.2021

Dato:
09.02.2021
Arkivsak-ID.:
21/991
JournalpostID:
21/6763

Sakshandsamar: Siv Elisabeth Røksund Lie

Kommunedirektør/rådmann:

Saksnr.	Utval	Møtedato
014/21	Formannskapet	15.02.2021

Samlesak for spørsmål